

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістра
(освітній ступінь)

на тему: **«ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГА ДОШКІЛЬНОЇ
ГАЛУЗІ ДО РОБОТИ З РОДИНАМИ»**

Виконала: студентка II курсу, групи ДО-2м
спеціальності 012 «Дошкільна освіта», ОС «магістр»
Ребреш Наталія Іванівна
Керівник: канд.пед.наук, ст.викл. Попович О.М.
Рецензент: д.пед.н., проф.Зданевич Л.В.

Мукачево – 2019 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ІЗ РОДИНАМИ	
1.1. Сутність, мета та принципи співробітництва ЗДО із родинами	10
1.2. Форми співпраці батьків і педагогів в сучасній практиці дошкільної освіти	18
1.3. Сучасний стан відносин між педагогами ЗДО та родинами	27
Розділ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА ДОШКІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО РОБОТИ З РОДИНАМИ	
2.1. Визначення критеріїв та рівнів готовності майбутнього вихователя до роботи з родинами	36
2.2. Педагогічні умови підготовки педагога дошкільної галузі до роботи з родинами	42
2.3. Аналіз системного підходу до організації роботи з родинами педагогічним колективом НВК 11 (Дошкільний підрозділ)	57
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ	75

ВСТУП

Сучасний стан суспільства, модернізація дошкільної освіти спонукає до інтеграції двох соціальних інститутів - сім'ї і закладу дошкільної - у вихованні підростаючого покоління. Особливий акцент ставиться на активізації участі батьків в освітньому процесі та узгодженні позицій педагогів і батьків.

Роль сім'ї у вихованні та розвитку дитини дошкільного віку важко переоцінити. Завдяки батькам, панівному у сімейному середовищі мікроклімату, у дитини формується ставлення до себе самої, збагачується когнітивна сфера, започатковуються ціннісні орієнтації, вона оволодіває соціально прийнятними моделями поведінки.

Сьогодні все більшого визнання набуває ідея про те, що в основу збагачення освітнього і виховного процесів у закладі дошкільної освіти має покладатися ідея про його становлення як відкритої для різних впливів установи. Означена «відкритість» передбачає пріоритетну орієнтацію насамперед на батьків завдяки розширенню традиційних меж контактів між ЗДО і сім'єю, але не на основі принципу паралельності, а на основі принципу співробітництва, взаємопроникнення і доповнення виховних впливів кожного з цих соціальних інститутів.

Доцільність означеного співробітництва зумовлена також тим, що сім'я і дитячий садок пов'язані формою наступності, яка забезпечує безперервність виховних впливів. Тому його запровадження створює сприятливі умови для реалізації єдиних вимог щодо формування і розвитку кожної дитини як суб'єкта власних відносин і свідомої самодіяльності. Адже потребу у взаємній допомозі відчують обидві сторони - і заклад дошкільної освіти, і сім'я.

Безумовно, ініціаторами співробітництва мають бути педагоги ЗДО, оскільки вони мають відповідну професійну підготовку, володіють знаннями і практичними вміннями щодо підтримки особистісного становлення дитини старшого дошкільного віку, виходячи із завдань, що висувуються перед цими установами на державному рівні, а також з урахуванням вікових та

індивідуальних особливостей вихованців. Однак для посилення ефективності співробітництва з батьками необхідна також обізнаність з його сутністю, способами вибудови, різноманітними формами запровадження.

Останнім часом спостерігається активізація уваги науковців і педагогів-практиків до вивчення різних аспектів проблеми співробітництва ЗДО з сім'ями вихованців. Цим питанням присвячені праці Т. Александрової, Н. Андрєєвої, Н. Виноградової, В. Іванової, Т. Кулікової, Я. Ковальчук, Н. Лагутіної, О. Семіної та інших.

Проблемі удосконалення змісту підготовки фахівців дошкільної освіти в умовах безперервної освіти, різних аспектів професійного становлення майбутнього вихователя присвячені дослідження таких вчених як: Л. Артемова, Г. Беленька, А. Богущ, Є. Вільчковський, Н. Гавриш, В. Лисенко, М.Машовець, Т. Поніманська, Г. Сухорукова та ін. Актуальні питання загальної проблеми взаємозв'язку сім'ї і закладу дошкільної освіти у формуванні особистості дитини висвітлено у працях Ю. Грицай, Л. Загик, В. Іванової, В. Котирло, Т. Кравченко, Н. Кот, С. Ладивір, Т. Маркової, Л. Островської, Н. Старченко, Т. Пагути, В. Шинкаренко. Підготовку вихователя до роботи з різними типами сімей розкривають у своїх роботах Т. Гущина, Н. Давидова, О. Семенов, І. Трубавіна, Н. Усманова, Т. Шульга та ін.

Спеціальні психолого-педагогічні та соціологічні дослідження (А. Демидова, В. Титаренко, О. Зверева) засвідчують, що сучасна сім'я потребує допомоги фахівців на всіх етапах дошкільного дитинства. Одне з пріоритетних місць з-поміж цих фахівців відводиться педагогам, які працюють у дошкільних установах і мають постійні контакти як з дітьми, так і з їхніми батьками. За результатами дослідження Л. Позняк та Н. Ляшенко, умовами ефективної роботи закладу дошкільної освіти з батьками є: цілеспрямованість, системність; плановість; диференційований підхід з урахуванням багатоаспектності та специфіки кожної сім'ї; вікова диференціація змісту роботи; доброзичливість, відкритість. Дослідження, проведені Т. Даниліною, дали змогу виявити проблеми, наявні у взаємодії закладу дошкільної освіти з

сім'єю, зокрема брак часу, пасивність, а подеколи й небажання вихователів працювати з батьками вихованців. Л. Кларіною розроблено вимоги до змістових та організаційних напрямів співтворчості закладу дошкільної освіти і сім'ї. У працях Т. Доронової, Г. Глушакової, Г. Гризик сформульовані методичні рекомендації для працівників ЗДО, спрямовані на надання їм допомоги в організації та проведенні роботи з батьками на засадах співробітництва та взаємодії.

Сучасні тенденції контактної діяльності з сім'єю визначають необхідність переходу закладу дошкільної освіти на нову парадигму, яка складає нову «керівну філософію», в основі якої лежить мотиваційно-системний підхід і особистісно орієнтовані цілі його здійснення: орієнтація на дитину, її потреби; створення в дошкільному навчальному закладі умов, що забезпечують розвиток особистості дитини; поєднання суспільної та сімейної життєвих сфер; зміна структури і змісту навчально-виховного процесу; залучення батьків до педагогічного процесу.

Проблема професійної діяльності педагога дошкільної освіти є об'єктом досліджень К. Белої, А. Бородич, О. Драгунової, І. Єрофєєвої, М. Ковардакової, В. Логінової, О. Панько, К. Прахової, П. Саморукової та інших. Питання, пов'язані з її загальною характеристикою і структурою, а також специфікою професійних умінь фахівця цієї галузі розглядаються в роботах Т. Куликової, Л. Семушиної, Л. Поздняк, В. Ядешко, які внесли вагомий вклад у розробку комплексно-дослідних програм з формування особистості майбутнього педагога. У працях А. Алексюка, О. Гури, Р. Хмелюк досліджуються різноманітні аспекти вдосконалення професійної підготовки студентів педагогічних факультетів, розкриваються основні функції майбутнього спеціаліста, що забезпечують ефективність процесу його адаптації до реальної професійної діяльності. На сучасному етапі підготовка фахівців потребує якісного оновлення, наповнення новим змістом, оволодіння новими методиками, що, в свою чергу, спонукає до ґрунтовної розробки

сталих уже форм. Це стосується і питань співпраці вихователів ЗДО з родиною дошкільника, які сьогодні потребують варіативності.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов підготовки педагога дошкільної галузі до роботи з родинами.

Основними завданнями дослідження є:

- 1) узагальнити теоретичні знання про зміст, методи, форми, засоби та прийоми організації взаємодії педагога ЗДО із родинами;
- 2) охарактеризувати сучасний стан відносин між педагогами ЗДО та родинами;
- 3) визначити критерії та рівні готовності майбутнього вихователя до роботи з родинами;
- 4) розробити та апробувати педагогічні умови підготовки педагога дошкільної галузі до роботи з родинами.

Об'єкт дослідження: фахова підготовка педагогів дошкільної освіти у ЗВО.

Предмет дослідження: педагогічні умови підготовки педагога дошкільної галузі до роботи з родинами.

Для досягнення поставлених цілей використовувалися такі **методи:** науково-теоретичний аналіз літератури з проблеми дослідження; статистичні методи; педагогічний експеримент; методи діагностики: тести, опитувальники, анкетування; наочно-практичні; проблемно-пошукові; творчі, ігрові та словесні методи, спостереження; аналіз навчальних планів спеціальності 012 «Дошкільна освіта».

База педагогічного дослідження: Мукачівський державний університет, студенти спеціальності 012 «Дошкільна освіта»; Мукачівський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I-III ступенів - дошкільний навчальний заклад» № 11.

Практична значущість дослідження: досліджені педагогічні умови сприяють ефективному формуванню готовності майбутніх педагогів дошкільної галузі до роботи з родинами в процесі фахової підготовки у ЗВО.

Апробація результатів. Основні результати й висновки виконаної роботи доповідалися на II Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторах», 07 листопада 2019 р., м.Мукачево.

Публікація. Матеріали дослідження відображено у тезах на тему: «Сучасна парадигма відносин між педагогами закладів дошкільної освіти та родинами».

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (70 найменувань), 1 рисунку, 1 таблиці та 4 додатків. Загальний обсяг роботи складає 87 сторінок.

ВИСНОВКИ

Проведений теоретичний аналіз наукових джерел дав змогу встановити, що під співробітництвом дитячого освітнього закладу з батьками розуміється процес, що передбачає рівність партнерів, поважне взаємне ставлення взаємодіючих сторін з урахуванням індивідуальних можливостей одна одної. Це не просто взаємні дії, а спільна діяльність на основі взаєморозуміння, взаємодовіри, взаємопізнання, взаємовпливу. Об'єднані зусилля педагогів та батьків, їхня співпраця завжди дають позитивний результат, особливо коли вони спрямовані на всебічний розвиток дитини та становлять єдину систему. На сучасному етапі розвитку українського суспільства виникають нові вимоги до такої співпраці. Починати її треба ще на етапі дошкільної освіти, а це, в свою чергу, вимагає інноваційних підходів до освіти вихователів ЗДО. Так, у процесі підготовки студентів факультетів дошкільної освіти пропонується реалізувати модель, що складається з трьох взаємопов'язаних блоків: інформаційно-аналітичного, практичного та контроль-оцінного, які повністю розкривають сутність організації співпраці вихователя ЗДО з родиною дитини та готують майбутнього фахівця до такої роботи.

Ефективність реалізації співробітництва педагогів закладу дошкільної освіти і батьків досягається завдяки запровадженню в процес його реалізації низки принципів: принципу узгодження дій, принципу гуманізму, принципу відкритості, принципу індивідуального підходу до кожної сім'ї, принципу доцільності форм і методів співробітництва сім'ї та ЗДО.

Мета співробітництва педагогів закладу дошкільної освіти з батьками полягає не лише у збагаченні знань про способи і методи сімейного виховання, а й досягнення єдності виховного впливу сім'ї й закладу дошкільної освіти на дитину. Досліджуване співробітництво може реалізовуватися шляхом запровадження як традиційних (колективні, групові, індивідуальні), так й інноваційних форм роботи з батьками. Серед останніх важливе місце належить тим, що вибудовуються на діалозі, передбачають обмін досвідом сімейного

виховання, забезпечують становлення всіх учасників (батьків, дітей, вихователів) як суб'єктів педагогічного процесу.

У складних умовах сьогодення сім'ї потрібно систематична і кваліфікована допомога з боку закладу дошкільної освіти. Процес взаємодії сім'ї і ЗДО спрямований на активне включення батьків у навчально-виховний процес та дозвільну діяльність. Сучасне суспільство усвідомлює, що необхідно переглянути застарілі підходи та форми взаємодії сім'ї та освітнього закладу. Усе більше фахівців (психологи, соціологи, педагоги) говорять про сучасні форми взаємодії педагогів та батьків. Виникла нагальна потреба поновити заходи щодо підвищення педагогічної культури сім'ї, а відтак варто організувати нові форми просвіти батьків, утвердити в суспільстві концепцію свідомого та відповідального батьківства.

Успішне здійснення теоретичних і методичних основ навчання і виховання відбувається тільки за умови об'єднання виховних зусиль ЗДО, сім'ї та громадськості. Саме ЗДО має стати організуючим центром спільної виховної роботи. Це зумовлено низкою факторів: тільки дошкільний заклад забезпечує необхідний рівень розвитку дитини, який обумовлюється вимогами сучасності та прискоренням науково-технічного прогресу; ЗДО має спеціально підготовлені кадри, більшість же батьків не мають належної педагогічної підготовки; значну частину свого часу більшість дітей проводять в ЗДО, його вплив позначається також на їх поведінці в сім'ї. Зазначені фактори, пов'язані з визначальним впливом закладу дошкільної освіти на виховання дитини, зберігають своє значення і відносно впливу суспільних умов. Саме тому ЗДО і має бути організуючим центром, об'єднуючим виховну діяльність сім'ї та громадськості.

Дбаючи про ефективну взаємодію з батьками, майбутній вихователь повинен враховувати важливість певних чинників при організації роботи з сучасною сім'єю: запрошення батьків до співробітництва; дотримання позиції рівноправності; визнання важливості батьків у співпраці; вияв любові, захопленості їх дитиною; пошук нових форм співпраці; використання засобів,

спрямованих на підвищення авторитету батьків; довіра до виховних можливостей батьків, підвищення рівня їх педагогічної культури й активності у вихованні; життєстверджуючий, мажорний настрій при розв'язанні проблем виховання, опора на позитивні риси дитини, орієнтація на успішний розвиток особистості.

Виявлено, що особливості просвітницько-консультативної діяльності полягають у досягненні триєдиної мети (просвітницької – підвищення педагогічної культури батьків, допомога у вихованні дітей за умови особистісного впливу батьків на їх виховання; пропедевтичної – ініційоване педагогом чи батьками консультування з метою попередження виникнення проблем, помилок батьків у вихованні дитини; корекційної – допомога у виокремленні проблеми, знаходження шляхів її вирішення спільно з батьками) та реалізації завдань у послідовності трьох етапів (підготовчого, консультування батьків вихованців, узагальнено-оцінного).

З'ясовано, що просвітницько-консультативна діяльність є способом взаємодії, підтримки та впливу на батьків, спрямованого на підвищення якості сімейного виховання загалом.

Готовність майбутнього вихователя до взаємодії з родинами – цілісне стійке особистісне утворення, що є комплексом взаємопов'язаних компонентів та представляє результат професійної підготовки майбутніх фахівців. Готовність майбутніх вихователів до взаємодії з родинами є показником їхньої здатності до здійснення означеної взаємодії як різновиду професійної діяльності,

Виділені й охарактеризовані компоненти, критерії та показники готовності вихователів закладів дошкільної освіти до взаємодії з родинами є основою для визначення рівнів їх сформованості у майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки. На основі запропонованих критеріїв та отриманих результатів проведеної діагностичної роботи визначено рівні готовності майбутніх вихователів до взаємодії з родинами: високий (творчий), оптимальний (достатній), середній (допустимий), низький (критичний) за

характерними ознаками їх володіння та нормами оцінювання (за 100-бальною шкалою, національною шкалою і шкалою європейської системи трансферних кредитів). Варто зауважити, що визначені рівні в різних сферах (когнітивній, мотиваційній, інструментально-операційній і діяльнісній) мають свою специфіку, відповідно до внутрішніх характерних особливостей. Так, наприклад, у мотиваційній сфері важливо враховувати не тільки специфіку майбутньої професійної діяльності під час взаємодії з родинами, але й загальний особистісний розвиток студента.

Важливо зважити на те, як майбутній вихователь ставиться до професійної діяльності та її результатів (чи є в нього бажання удосконалювати форми і методи взаємодії в різних напрямках діяльності; створювати нові, проявляти активність і творчість) в умовах конкретного закладу дошкільної освіти.

Обґрунтовано та експериментально перевірено, що ефективність професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО до роботи з батьками дітей дошкільного віку досягається завдяки реалізації низки організаційно-педагогічних умов: формування позитивної мотивації щодо актуальних проблем сім'ї, в якій виховується дитина; забезпечення підготовки до самоаналізу професійно-особистісних якостей; професійна спрямованість змісту навчальних дисциплін з урахуванням особливостей роботи з батьками дітей; формування вмінь моделювання майбутньої професійної діяльності.

Унаслідок реалізації організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів ЗДО до роботи з батьками дітей дошкільного віку доведено ефективність застосування традиційних і новітніх форм та методів навчання студентів (дискусій, моделювання, розвивально-стимулювальних вправ, аналізу педагогічних ситуацій, навчально-педагогічних ігор, самоаналізу, взаємоаналізу, творчих робіт), що сприяє якісним змінам змістових характеристик усіх компонентів професійної підготовки.

Результати проведеного експериментального дослідження свідчать про ефективність організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів до роботи з батьками дітей дошкільного віку.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>